

Ministerstwo Sprawiedliwości

Departament Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych

DKO-V.0512.1.2025

Warszawa, 25 kwietnia 2025 r.

Pan

Przemysław Rosati

Prezes

Naczelnej Rady Adwokackiej

Szanowny Panie Prezesie,

w odpowiedzi na petycję dotyczącą uchylenia ustawy o lekarzu sądowym z 23 stycznia 2025, nr. NRA.13-1.1.2025 Departament Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych uprzejmie przedstawia co następuje.

Wprowadzenie do porządku prawnego instytucji lekarza sądowego było podyktowane koniecznością wyeliminowania celowego przewlekania procesów sądowych przez osoby uprawnione do uczestnictwa w czynnościach poprzez wprowadzenie zasady stwierdzania niezdolności do udziału w rozprawie przez podmioty cieszące się zaufaniem organów procesowych. Podkreślenia wymaga, że lekarz ubiegający się o uzyskanie uprawnień lekarza sądowego powinien spełniać ściśle określone wymogi formalne, m.in. wykazać się wysokimi kwalifikacjami zawodowymi (posiadania tytułu specjalisty lub specjalizacji I lub II stopnia) nieposzlakowaną opinią, rekomendacją okręgowej rady lekarskiej, nie może być karany za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe. Ponadto wykonywanie przez lekarzy sądowych czynności przewidzianych w ustawie obwarowane jest szeregiem warunków (np. zasady wykonywania czynności lekarza sądowego czy prowadzenie rejestrów wystawionych zaświadczeń).

Dodatkowo lekarz sądowy wystawia zaświadczenia w miejscach, dniach i godzinach ustalonych na podstawie umowy o wykonywanie czynności lekarza sądowego zawartej z prezesem sądu okręgowego.

Skomplikowana procedura kwalifikacji została wprowadzona zasadniczo po to, aby uzyskać pewność, że lekarz postawi właściwą diagnozę odnośnie do stanu zdrowia pacjenta a zaświadczenie przez niego wystawione będzie rzetelne i oparte na faktycznych podstawach. Przedmiotowa regulacja z założenia powinna przyczyniać się do minimalizacji możliwości obstrukcji trwającego postępowania sądowego przez uczestnika postępowania chcącego w sposób nieuprawniony korzystać ze swoich uprawnień procesowych. Z uwagi na znaczenie nieobecności uczestników postępowania dla sprawności rozstrzygnięcia, zasadnym jest, że ocena stanu ich zdrowia należy do kompetencji podmiotu fachowego, określonego ustawą, jakim jest lekarz sądowy. Natomiast wymogi określone w ustawie o lekarzu sądowym stanowią rękojmię prawidłowego wykonywania jego obowiązków służbowych.

Uchylenie ustawy o lekarzu sądowym i powierzenie jego obowiązków lekarzowi, jak wskazują autorzy petycji – „szeroko rozumianej Służby Zdrowia” może wpłynąć negatywnie na sprawność przebiegu postępowań sądowych. Rozwiązanie takie może prowadzić do obstrukcji postępowań, co ma istotne znaczenie dla realizowania zasady szybkości postępowania. Obecnie stanowisko lekarza sądowego, co do możliwości stawienictwa badanej osoby na rozprawie, nie ma wprawdzie waloru decyzji wiążącej organy procesowe, ale stanowi podstawową przesłankę podejmowanej decyzji o usprawiedliwieniu bądź nieusprawiedliwieniu nieobecności, a tym samym o prowadzeniu bądź nieprowadzeniu dalszych czynności procesowych.

Należy podkreślić, że obecnie działalność lekarzy sądowych podlega szerokim mechanizmom kontrolnym. Podmiot ten jest obowiązany prowadzić rejestr

wystawionych zaświadczeń. Wpis do rejestru obejmuje szereg informacji dotyczących wystawionego zaświadczenia. Ponadto, lekarz sądowy ma obowiązek udostępnić rejestr na żądanie prezesa sądu okręgowego, sądu lub prokuratora. W razie wątpliwości co do rzetelności wystawionego przez lekarza sądowego zaświadczenia organ uprawniony niezwłocznie zawiadamia właściwego prezesa sądu okręgowego, prokuraturę i okręgową radę lekarską, zaś prokurator niezwłocznie zawiadamia prezesa sądu okręgowego o wszczęciu i ukończeniu postępowania przeprowadzonego na podstawie uzyskanej informacji.

Nie można pominąć okoliczności, że lekarz sądowy przy wykonywaniu czynności związanych z wydawaniem zaświadczeń korzysta z ochrony prawnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym. Fakt ten posiada określone konsekwencje prawne. Zgodnie ze stanowiskiem przedstawicieli doktryny „z jednej strony powoduje to, że lekarz sądowy w zakresie wykonywania wskazanych czynności może stać się podmiotem określonego przestępstwa, a z drugiej strony uzyskuje status przedmiotu ochrony (zamachu) czynu przestępnego. Dlatego też na gruncie prawa karnego do określenia odpowiedzialności i zakresu ochrony lekarza sądowego decydujące znaczenie mają postanowienia rozdziału XXIX ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r., poz. 17, 1228, 1907, 1965), regulującego odpowiedzialność za przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego” (K. Flaga-Gieruszyńska, Komentarz do art. 2 ustawy o lekarzu sądowym, LEX).

Niemniej jednak zauważyć należy, że z danych dotyczących liczby lekarzy sądowych, którymi dysponuje Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że na koniec 2024 r. zawartych było 231 umów z lekarzami sądowymi w tym w 8 okręgach sądowych nie było takich umów, co potwierdza wskazany w petycji problem utrudnionej dostępności do lekarzy sądowych.

Wydaje się jednak, że zawarty w petycji postulat uchylecia ustawy o lekarzu sądowym, a tym samym rezygnacji z tej instytucji jest przedwczesny.

Problem z dostępnością lekarzy sądowych może wynikać z wysokości przyznanego im wynagrodzenia za wystawienie zaświadczenia określonego w art. 2 ust. 2 ustawy o lekarzu sądowym. Aktualnie – zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 stycznia 2008 r. w sprawie wynagrodzenia przysługującego lekarzowi sądowemu i trybu finansowania tego wynagrodzenia oraz zwrotu kosztów dojazdu, a także wzoru zestawienia wystawionych zaświadczeń (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 467) – wynosi ono około 100 zł, a kwota ta obowiązuje od 1 grudnia 2012 r., kiedy weszło w życie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 listopada 2012 r. zmieniające ww. rozporządzenie (Dz.U. z 2012 r., poz. 1317). Wobec czego Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło działania w celu zidentyfikowania skali problemu oraz prowadzi prace analityczno-koncepcyjne zmierzające do zwiększenia wynagrodzeń lekarzy sądowych w drodze nowelizacji ww. rozporządzenia. Wynik tych prac oraz termin, w jakim zostaną one zakończone zależeć będzie, m.in. od możliwości budżetowych Państwa.

Biorąc powyższe pod uwagę, Departament Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych negatywnie odnosi się do propozycji postulatu Naczelnej Rady Adwokackiej w sprawie uchylenia ustawy o lekarzu sądowym. Przesłanki wyznaczone ustawą o lekarzu sądowym pozwalają na rzetelne wykonywanie obowiązków przez te podmioty. Uchylenie ww. ustawy i powierzenie kompetencji lekarzy sądowych, lekarzom nieposiadającym takiego tytułu może wpłynąć negatywnie na tok postępowań sądowych.

Z wyrazami szacunku

Małgorzata Kosicka

Zastępca Dyrektora

Departament Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych

/podpisano elektronicznie/